

DART

Lek med stöd av Alternativ och kompletterande kommunikation - AKK kommunikationsstöd

Britt Claesson, pedagog
Gunnel Ivarsson, arbetsterapeut

DART – Västra Sveriges kommunikations- och
dataurscenter för personer med funktionsnedsättning
www.dart-gbg.org

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTRA SVERIGES UNIVERSITETSSJUKHUS

DART

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Platon - om lärande och lek

”Du får således ej, min bästa vän, med
våld leda barnen in på vetandets
vägar, utan göra det liksom på lek”

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTRA SVERIGES UNIVERSITETSSJUKHUS

kommunikationskarnevalen 2017

DART

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Lek hör ihop med leende, skratt, spänning och förväntan

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTRA SVERIGES UNIVERSITETSSJUKHUS

kommunikationskarnevalen 2017

DART

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Kaptenen befäller

Kaptenen befäller att alla ska 	hoppa 	snurra runt 	
gala som en tupp 		låta som en gris 	säga hej till någon

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTRA SVERIGES UNIVERSITETSSJUKHUS

kommunikationskarnevalen 2017

DART

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

DART <http://www.dart-gbg.org/>

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTRA SVERIGES UNIVERSITETSSJUKHUS

kommunikationskarnevalen 2017

DART

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Ladda ner från Dart, PRAGMA

- Ballonglek

- Sagor
- Välja lek
- Välja sång
- etc.....

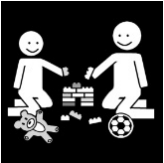
VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTRA SVERIGES UNIVERSITETSSJUKHUS

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Kännetecknen för lek

- Är att den är spontan, frivillig, lustbetonad och att den inte är målstyrd
  - leken styr inte mot ett särskilt mål utan det är leken i sig som är målet

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
HÄLSÖVERVAHDENSKAMMAREN
kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Lite gammalt och lite nytt - att busa och "räva"

I lek och spel är det viktigt att ha en balans mellan ordning och kaos. En lagom blandning av ordning och kaos gör att aktiviteten blir spännande och rolig.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
HÄLSÖVERVAHDENSKAMMAREN
kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Betydelsen av lek

- Forskningen visar starka band mellan kreativ lek och språk, fysisk, kognitiv och social utveckling

Lieberman, R.G. & Yoder, P. (2012). Play and Communication in Children with Autism Spectrum Disorder. *Journal of Early Intervention* 34:2, 82-103

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
HÄLSÖVERVAHDENSKAMMAREN
kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Lekens funktion

- Öva och utveckla olika förmågor
- Leken bidrar utveckling av social kompetens:
  - Theory of mind – förståelse för hur andra tänker
  - Kommunikationsförmågan
  - Språkförmågan
- Utvecklar förståelse för olika känslor
- Lek bidrar till ökad kreativitet:
  - Problemlösningsförmågan
  - Konstnärlighet

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
HÄLSÖVERVAHDENSKAMMAREN
kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

AKK olika behov

- Behov av ett alternativt sätt att uttrycka sig hela livet
  - stor skillnad mellan uttryck och förståelse
- Behov av komplement för både uttryck och/eller förståelse
  - i vissa situationer eller perioder i livet
- Behov av alternativ för både uttryck och förståelse hela livet

(von Tetzchner 1996, fritt översatt)

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
HÄLSÖVERVAHDENSKAMMAREN
11

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

AKK - kommunikationsstöd - kompletterar & stärker varandra

- Kroppskommunikation
  - Foton, bilder och ritade symboler
- Föremål
  - Text
- Tecken som AKK
  - Talande hjälpmedel
    - åka bil till kusinen

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
HÄLSÖVERVAHDENSKAMMAREN
kommunikationskarnevalen 2017
12

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Utelek - studsmatta

 hoppa
 rumpa
 försiktigt
 ramla

 Studsmatta	 Hoppa	 Rumpa
 hoppa högt	 hoppa lågt	 släta
 hoppa runt	 hoppa med kompis	 jag vill ha hälsa

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Återuppleva och bearbeta

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Leka affär

- På låtsas
  - upplevelser som barnen "äterberättar"
- Rollek
  - lek som kan förberedas med färdiga fraser

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Förberedelse

AFFÄRSLIXEN

 Välj vem som skall stå i kassan	 Fråga vad det kostar
 Ta en korg	 Betala
 Ställ dig i kö	 Ta dina varor
 Säg hej när du kommer fram till kassan!	 Säg hej då
 Berätta vad du vill ha	

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Affären

JA	leka affär											
	betala	pengar	djurt	lasse	packa	slåra						
NEJ	bröd	smör	ost	ägg	korv	yoghurt						
	fisk	kött	potatis	pommes frites	grönsaker	pasta						
glass	glass	läsk	kakor	godis	mjölk	apelsinjuice	äppeljuice					
												

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Lek som lockar till samspel

- Parallelllek
  - Lek bredvid varandra med samma saker eller rörelser. Medvetna om och imiterar varandra.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset DARI

Utvecklas i leken

Vi vet att barn utvecklar förmåga att kommunicera och utvecklas språkligt i lekar. Vår utmaning blir att möjliggöra delaktighet genom lek där dator med ögonstyrning är en naturlig del.

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset DARI

Kommunikationskarta till datalek

dator	playstation	spel	ipad	telefon	kompisar
byta spelare	önskar	spara	köpa	Vilken dag?	dricka
kontroll	tv	Slå av	Sätt på	söva	äta
roligt	Ja	tråkigt	nej	Sluta	annat

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset DARI

Dator / app

<https://www.youtube.com/watch?v=AMpJEaRbdM>

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset DARI

Vilka ord är viktiga?

Tänk er att ni är ute på lekplatsen. Vad säger barn till varandra och till vuxna samt vad säger vuxna till varandra och till barnen?

Försök tänk funktion när ni väljer vilka ord som ni lär er teckna eller väljer ut bilder till en bildkarta.

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset DARI

Vilka ord behövs i leken? *djurlek*

Beskrivande ord	Tidsrelaterade ord	Kommentarer och utrop
Substantiv	Plats	Verb

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset DARI

Skapa ordförråd med bilder och symboler

www.bildstod.se

En nationell webb-resurs

Projekt KomHit! skapar en nationell webb-resurs. Här kan personal och frivilliga få information och kunskap i projektets utbildningskurs som utvecklar och stärker kunskaper i kommunikationsstöd och kommunikation för barn och ungdomar.

KomHit! utgår från universell design. Genom att utforma information och kommunikation så att den blir tillgänglig för personer med kommunikativa svårigheter, blir tillgängligheten bättre för alla.

 Rätten till kommunikation <small>Läs Rätt till kommunikation. På 4 kursavsnitt och utveckla dina kunskaper i kommunikationsstöd och dokumentation. Tillbehör till kommunikationskurserna.</small>	 Projekt KomHit! <small>Om projektet.</small>	 Utbildningskurs <small>KomHit! start.</small>
---	---	--

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Läsa bok

▪ <https://www.youtube.com/watch?v=HFBTANTLiwY>

Inte röra sägen

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Hälsa och välbefinnande

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

För info om symbollicensen: <http://www.dari.gu.se/gang/licensen>
Denna bildstöd är skapat via www.bildstod.se

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Hälsa och välbefinnande

kommunikationskarnevalen 2017

Läsa bok – anpassning i appen SonoFlex

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Hälsa och välbefinnande

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Sånglek, sagolek

Buschauffören säger gå bakåt i bussen runt hela staden.

Veckans bok: Ebbas kläder – läs och lek med utklädningskläder

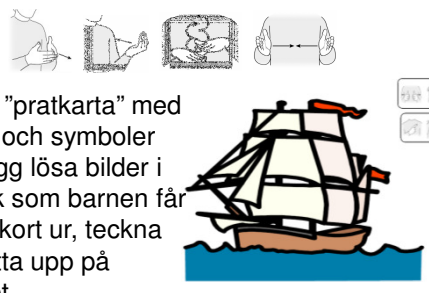
APP – GoTalkNow
Visuell scen

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Hälsa och välbefinnande

kommunikationskarnevalen 2017

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Delaktigt i lek – "Ett skepp kommer lastat med...."

Gör en "pratkaart" med tecken och symboler eller lägg lösa bilder i en burk som barnen får dra ett kort ur, teckna och sätta upp på skeppet

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Hälsa och välbefinnande

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Kommunikationskarta - bil lek

© 2010-2016 gong. Communicare AB. All Rights Reserved. All Rights Reserved.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Hälsa och välbefinnande

Ensamlek – eller tillsammans

Pysla
Bygga lego
Tågbanda
Docklek
Lyssna på musik
Youtube

Leka tillsammans

- Gömma nyckel
- Läsa bok
- Leka affär
- Fia med knuff

Tips

- Help Kidz Learn: www.helpkidzlearn.com
- Pageset Central (Tobii Communicator)
- Grid online (Grid 3)
- Look to Learn demoex.(programvara)